

Sprawozdanie Komitetu Ekonomicznego Ligi Narodów
w związku z konferencją ekspertów drzewnych w czasie
od 25—27 kwietnia 1932 r. — *Le problème du bois.*

Komitet Ekonomiczny Ligi Narodów stosownie do życzenia swych członków zorganizował w okresie czasu od 25—27 kwietnia 1932 r. konferencję w sprawach drzewnych, w której wzięli udział przedstawiciele Anglii, Austrii, Czechosłowacji, Finlandji, Francji, Holandji, Ju-

gosławji, Kanady, Łotwy, Niemiec, Polski, Rosji Sowieckiej, Rumunii, Szwecji i Włoch.

Celem konferencji było dokładne zbadanie obecnej sytuacji światowej w zakresie produkcji i handlu drewnem oraz przestudjowanie środków, mogących wpłynąć na poprawę konjunktury.

Od kilku lat przemysł drzewny pracuje pod znakiem kryzysu, gdyż nadmierna produkcja materiałów drzewnych wykroczyła daleko poza ramy konsumpcji. Zjawisko to znajduje swe wytłumaczenie w dużym popycie na drewno, który zarysował się bezpośrednio po wojnie, dając podstawy dla przejściowej nader pomyślnej konjunktury na rynkach drzewnych.

Konjunktura ta począwszy od roku 1930 zaczęła się bardzo wydatnie załamywać, skutkiem czego kraje eksportujące pozostały bez rynków zbytu dla nagromadzonych zapasów drewna.

Na spotęgowanie tego zjawiska wpłynął fakt, że w 1927 r., a więc w początkowych stadjach kryzysu zjawilo się na rynkach europejskich drewno rosyjskie, które w pierwszych latach powojennych odgrywało minimalną rolę w transakcjach światowych.

W r. 1931 eksport rosyjski stanowi już 20% światowego eksportu drewna.

Mimo silnego ograniczenia eksportowanych ilości drewna nastąpiła bardzo silna deruta cen. Ceny drewna osiągnęły w r. 1928/29 poziom o 50—60% wyższy od cen przedwojennych, w roku zaś 1931 spadły znacznie poniżej ich poziomu.

Wskutek tego przemysł drzewny znalazł się w nader trudnem położeniu, a szereg obiektów leśnych w różnorodnych państwach stracił swą rentowność. Położenie to dało się najdotkliwiej odczuć w tych państwach, gdzie eksport drewna i jego przetworów gra główną rolę w bilansie handlowym.

Celem obrony przed nadmierną podażą państwa importujące drewno zaczęły się bronić drogą podwyżki ceł, systemu kontyngentowania i ograniczeniami dewizowemi.

Zarządzenia te miały na celu obronę własnego leśnictwa i przemysłu drzewnego przed ruiną i zbyt daleko posuniętą konkurencją drewna zagranicznego.

W związku z powyższemi przejawami zarysowała się konieczność współpracy międzynarodowej w dziedzinie handlu drzewnego, celem racjonalnego unormowania stosunków.

Zdaniem konferencji ekspertów unormowanie stosunków w zakresie handlu drzewnego da się przeprowadzić drogą ograniczenia wyrobów i zmniejszenia podaży drewna na eksport przez poszczególne kraje. Takie rozwiązanie problemu jest tembardziej wskazane i uzasadnione, że obecna, ograniczona kryzysem światowa produkcja drewna wynosi 1½ miljarda m^3 rocznie, roczny zaś przyrost drewna zaledwie 1 miliard m^3 .

W tych warunkach nawet obecne spożycie drewna przekracza racjonalną produkcję o ½ miljarda m^3 czerpanych corocznie z kapi-

tału drzewnego, wobec czego ograniczenie produkcji leżałoby tylko w interesie odnośnych państw¹⁾).

Konferencja ekspertów wyraziła przekonanie, że jedynym konkretnym sposobem opanowania obecnej sytuacji jest wprowadzenie systemu kontyngentowania przez kraje importujące i racjonalny rozdział kontyngentu między kraje eksportujące.

Celem zrealizowania powyższych zamierzeń postanowiono odbyć następną konferencję w sprawie eksportu drewna w Wiedniu w ciągu czerwca 1932 r.

Równocześnie wysunięto projekt powołania do życia międzynarodowego urzędu drzewnego, którego zadaniem byłoby stałe badanie problemów związanych z międzynarodowym handlem drzewnym, unifikacja zwyczajów handlowych, międzynarodowy arbitraż w sprawach spornych i t. d.

W związku z konferencją drzewną delegaci poszczególnych państw przedłożyli sprawozdania obrazujące stan gospodarstwa leśnego w ich krajach; ze sprawozdań tych streszczam najważniejsze:

Polska:

Po podaniu zasadniczych danych statystycznych, określających stopień lesistości kraju i rodzaj powierzchni leśnej między poszczególne gatunki drzew leśnych szacuje autor sprawozdania (hr. Ostrowski) roczny przyrost na 21,600.000 m³.

Eksploatacja lasów w latach powojennych przekraczała znacznie powyższą cyfrę, wskutek konieczności odbudowania zniszczonych terenów, regulacji serwitutów i ustroju rolnego i t. d.

Celem zrównoważenia strat, jakie poniósł wskutek tego kapitał leśny, wydano w czerwcu 1927 ustawę lasową, opartą na zasadzie trwałości użytkowania, dzięki czemu państwo może wykonywać szczegółową kontrolę nad stanem kapitału leśnego oraz nad wysokością corocznej podaży drewna.

Przemysł drzewny obejmuje w Polsce ok. 1.700 zakładów (w tem ok. 1.600 tartaków) zatrudniających ok. 50.000 robotników przy manipulacji zaś leśnej znajduje zatrudnienie ok. 250.000 robotników sezonowych.

Na skutek kryzysu spadł bardzo poważnie eksport drewna, osiągając w 1931 r. zaledwie 37% eksportu z 1928 r., równocześnie zaś spadły bardzo poważnie osiągnane ceny.

W zakresie polityki celnej Polska zezwalała na wolny od cła przywóz drewna okrągłego, drewno zaś napół obrobione obciążone było cłem przywózowym w wysokości 2 zł. za 100 kg.

Cła wywozowe w wysokości 0.40 zł. od 100 kg drewna miękkiego i 0.20 zł. od 100 kg drewna twardego nie odgrywały większej roli. Wyjątek stanowiło cło w wysokości 1.50 zł. od 100 kg drewna olchowego,

¹⁾ Kwestja ta nie jest tak łatwą do rozwiązania. Produkcja drewna przekracza bezwzględnie roczny przyrost, w znacznej jednak mierze opiera się ona na dużych zapasach nagromadzonych w przestarzałych drzewostanach, które dopiero obecnie zostały udostępnione dla eksploatacji. Drzewostany takie muszą być zużytkowane w przyspieszonym tempie, gdyż w przeciwnym razie zmarnują się.

mające na celu zabezpieczenie potrzebnego surowca dla krajowych fabryk płyt klejonych.

Celem zorganizowania przemysłu drzewnego w ramach wspólnej organizacji eksportowej, która mogłaby wykonywać kontrolę nad polskim eksportem drzewnym powołano do życia Komitet eksportowy dla papierówki i Komitet eksportowy drewna tartego jodłowego i świerkowego.

W listopadzie 1931 r. wprowadzono cła wywozowe w wysokości 10 zł. od 100 kg materiałów tartych i 3 zł. od 100 kg papierówki; od cła tego wolne są firmy należące do sekcji eksportowych odnośnych komitetów, które wydają im zezwolenia na wywóz bez cła. W tych warunkach komitety eksportowe dysponują potężną egzekutywą i organizują w swych ramach wszystkie firmy eksportujące, stanowiąc dzięki temu organ centralny reprezentujący na zewnątrz polski eksport drzewny.

Rosja:

Obszar lasów Rosji Sowieckiej wynosi 900 milionów *ha* czyli 21% powierzchni leśnej świata, jeśli zaś odliczy się niedostępne dla eksploatacji lasy tropikalne, to lasy rosyjskie stanowią 40% ogólnej powierzchni leśnej.

Procent lesistości wynosi 44%, na głowę mieszkańca przypada 3,7 *ha*, roczny przyrost wynosi 510 milionów m^3 .

W roku 1931 wyeksploatowano 205 milionów m^3 — 40% rocznego przyrostu.

W latach 1926—1927 produkcja drewna użytkowego w Rosji Sowieckiej wynosiła 27 milionów m^3 , w 1932 r. około 139 milionów m^3 , a więc 5 razy więcej. Tak wydatne podwyższenie produkcji było możliwe tylko dzięki intensywnej rozbudowie przemysłu; i tak ilość tartaków w 1926 r. wynosiła 782, a w 1932 r. 1.544. Tartaki te zostały rozmieszczone w sposób równomierny i racjonalny.

Przytoczone cyfry posiadające wartość oficjalną nasunąć muszą pewne refleksje. I tak po odliczeniu niedostępnych lasów tropikalnych lasy rosyjskie obejmują 40% światowej powierzchni leśnej, lecz większość tych lasów, w pierwszym rzędzie lasy północnej Syberji jest również niedostępna jak lasy tropikalne.

Produkcja drewna w 1931 r. wyniosła wprawdzie tylko 205 milionów m^3 — 40% rocznego przyrostu, lecz przyrost ten rozkłada się na powierzchnię leśną, w przeważnej części dotychczas wogóle niezbadaną. Eksploatację prowadzono natomiast w lasach dostępnych, leżących w sąsiedztwie kolei i dróg wywozowych, względnie w sąsiedztwie spławnych rzek Rosji północnej (europejskiej). W związku z tem, mimo tak wysokiego przyrostu dostępne lasy Rosji Sowieckiej ulegają dewastacji, stawiającej pod znakiem zapytania możliwość eksportu w niedalekiej przyszłości.

W sprawozdaniu niemieckim zasługuje na uwagę konkluzja końcowa stwierdzająca, że niemiecka produkcja wewnętrzna wystarczyć może w zupełności na pokrycie zapotrzebowania drewna.

Obecny import drewna tłumaczyć można jedynie niskim poziomem cen importowych, które mogą konkurować z cenami produkcji krajowej.

Sprawozdanie francuskie wyjaśnia, że ograniczenia importu drewna drogą podwyższenia ceł oraz systemu kontyngentowania, wprowadzone w życie w 1931 i 1932 roku miały na celu ochronę krajowej produkcji drewna przed zbyt niskimi cenami drewna importowanego, które groziły ruiną własnej produkcji krajowej.

Sprawozdanie fińskie omawiając kwestję eksportu, stwierdza, że państwo nie krępuje w niczem fińskich eksporterów drzewnych, którzy w dziedzinie handlu drzewnego dysponują w zupełności wolną ręką.

Istnieje wprawdzie stowarzyszenie właścicieli tartaków, rząd nie stosuje jednak żadnych środków bezpośrednich lub pośrednich, by zmusić poszczególne jednostki do podporządkowania się odnośnej organizacji. Pozatem organizacja ta ingeruje tylko w sprawach natury ogólnej, nie wkracza natomiast w sferę interesów handlowych swoich członków.

Stanowisko tego rodzaju jest antytezą polskiej polityki eksportowej, opartej na statystycznych Komitetach Eksportowych, dysponujących szeroko zakreślonymi uprawnieniami, dzięki czemu eksport pewnych sortymentów odbywać się może wyłącznie w łonie Komitetów eksportowych.